
Nordiske Udkast

Tidsskrift for kritisk samfundsforskning – Årgang 53, nr. 2

Situeret modstand i praksis: Modstandens nødvendighed?

Om de psykologistuderendes modstand mod den faglige indsnævring på Københavns Universitet

Maria Voulgaris Valeur

Cand.psych. Forhenværende psykologistuderende på Københavns Universitet og medstifter af Den Alternative Forelæsningsrække. Arbejder nu som psykolog i PPR hos Fællesrådgivningen for Børn og Unge i Frederiksberg Kommune.

Resume

Artiklen bygger på et oplæg, som blev holdt ved Nordiske Udkast konferencen d. 16. november 2023 under temaet "Oprør, demokrati og bæredygtighed". Den beskriver og analyserer den modstand og kritik, som psykologistuderende på Københavns Universitet organiserede i forbindelse med en faglig indsnævring af de humanvidenskabelige og kritisk samfundsvideenskabelige perspektiver på psykologistudiet. Den faglige indsnævring skete til fordel for en opprioritering af perspektiver med naturvidenskabelige samt positivistiske og empiricistiske videnskabsidealer. Kritikken udsprang af en bekymring for de psykologistuderendes faglige dannelse og tog form som en studenterpolitisk bevægelse, der arbejdede for at fastholde og styrke studiets faglige bredde. Artiklen tager afsæt i perioden 2021-2023, og i første del præsenteres den historiske og kulturelle baggrund for modstandens udvikling. Efterfølgende præsenteres tre vigtige nedslag i modstandens udfoldelse: Fagråds-stormødet: "Hvad er fremtiden for psykologi?" i efteråret 2021, hvor 11 krav for at sikre faglig bredde blev vedtaget med blokadetrussel og den efterfølgende forhandling om kravene med institutledelsen. Dernæst det studenterdrevne projekt Den Alternative Forelæsningsrække, som er udtryk for en konkret og affirmativ kritik, hvor forskere fra andre universiteter inviteres til at forelæse i perspektiver, der mangler eller i mindre grad bliver repræsenteret på studiet. Det tredje nedslag er blokaden af Institut for Psykologi i december 2022, der varede seks dage, og hvor op imod 500 psykologistuderende deltog. Artiklen afsluttes med en analyse og refleksion over, hvordan det var muligt, at modstanden udviklede sig og blev mobiliseret så bredt og omfattende, som den gjorde.

Nøgleord:

psykologi, modstand, kritik, studenterpolitik, faglig indsnævring, faglig bredde, Københavns Universitet, Institut for Psykologi, blokade, Den Alternative Forelæsningsrække

Situering og udgangspunkt

Under min studietid var jeg meget engageret i den studenterdrevne kritik på Institut for Psykologi. Kritikken udsprang af en stigende bekymring blandt studerende for studiets faglige udvikling og tog blandt andet form som en blokade af Institut for Psykologi i december 2022. Vores bekymring handlede om en tiltagende faglig indsnævring på pensum og i instituttets ansættelser, som stadig præger uddannelsen i dag. Skoledannelser, teorier og metoder, som er centrale indenfor den humanvidenskabelige og kritisk samfundsvidenskabelige psykologi, er i stigende grad blevet fjernet fra uddannelsen. I stedet bliver studerende præsenteret for en psykologi, der med tiden er blevet mere naturvidenskabelig, empiricistisk og kvantitativ, og som i højere grad orienterer sig mod positivistiske videnskabsidealer. Der bliver opprioriteret forskningslitteratur, hvor empiriske resultater vægtes højere end teoretiske forståelser. De perspektiver, der dominerer på pensum, tager i lavere grad stilling til og er i mindre grad interesserede i, teori og metode som værende indlejret i sociologiske, kulturelle og historiske antagelser om verden.

I denne artikel fortæller jeg om, hvordan det blev muligt, at vi var så mange, der samlede os og gjorde modstand mod den faglige udvikling, og hvordan vi gjorde det på forskellige måder. Artiklen er min udlægning af kritikken udvikling, primært i årene 2021-2023, og en analyse af de processer, som gjorde den mulig. Den er skrevet af en tidligere psykologistuderende, der deltog aktivt i denne periode. Når jeg skriver om handlingsforløbet, skriver jeg i datid, idet det er et tilbageblik, men det betyder ikke, at kritikken er ophørt i dag. Det er også muligt at læse en anden artikel i denne udgivelse med en yderligere analyse og forståelse af det potentiale, der blev og bliver skabt specifikt i Den Alternative Forelæsningsrække (Paulsen & Josiasen, 2025).

Den historiske og kulturelle baggrund

På psykologistudiet på Københavns Universitet har vi en lang historisk tradition for at engagere os studenterpolitisk og fagligt. Det var psykologistuderende, der startede studenteroprøret i 1968, og siden, inden min årgangs blokade i december 2022, har der været mindst to yderligere blokader. Vi har stærke faglige og politiske organer på studiet, blandt andet i form af vores fagråd Psykrådet og vores studieblad Indput, der blev dannet i kølvandet på studenteroprøret. Disse er begge organer, hvor fagligt engagerede studerende mødes på tværs af årgange og deler erfaringer. Indput er et sted, hvor der bl.a. bliver bragt information, refleksioner samt kritik af, hvad der sker på studiet og i vores fag. Der er tradition for, at studerende kan være instruktørundervisere på stamhold (omkring 30 studerende), hvilket gør, at der bliver skabt en (tættere)

relation mellem fagkoordinatorer og de studerende, som underviser. Det er ligesom de studerende, der er undervisere, sætter sig så godt ind i et pensum, at de kan videreformidle det. Der er ofte overlap mellem de to nævnte faglige organer og instruktørundervisere. Det betyder også, at der er en kultur for, at studerende engagerer sig i forskellige praksisser på studiet, som aktivt har forholdt sig til både studiets udformning og psykologiens faglige udvikling. Derudover har videnskabsteori været en kontinuerlig del af studiet, hvilket har lært de studerende at kunne reflektere kritisk over det, de er blevet præsenteret for.

Jeg vil præsentere jer for tre nedslag i kritikkens udfoldelse, der har været vigtige for dens form og udvikling. Før jeg gør det, er det væsentligt at nævne, at der i kølvandet på disse nedslag, mellem 2018 og 2019 blev lavet tre underskriftsindsamlinger af studerende om bevarelsen af faglig bredde og studenterindflydelse samt afholdt en konference om kritisk psykologi af to psykologistuderende i 2019. Derudover nedsatte studerende i Psykrådet en arbejdsgruppe i 2020 (først kaldet Pensumkritikgruppen, senere navngivet Psykritik), der undersøgte udviklingen af pensum i specifikke fag fra 2015 til 2020 med fokus på metode, udgivelsessted og om litteraturen primært var teoretisk eller empirisk. Psykritiks undersøgelse viste, at pensum i socialpsykologi og pædagogisk psykologi i 2020 var blevet markant mere kvantitativ, empirisk og angelsaksisk funderet. Dette blev formidlet i Uniavisen (Sandorff, 2021a), og svaret på af vores daværende institutleder Vibeke Koushede, der kaldte udviklingen ”*naturlig*” (Sandorff, 2021b). Der var altså allerede en bevidsthed på studiet om, at den faglighed, vi blev præsenteret for, var ved at ændre sig, og der var forskellige forsøg på at informere og gå i dialog med både medstuderende og videnskabeligt personale om denne udvikling.

”Hvad er fremtiden for psykologi?” – vedtagelse af krav og forhandling med ledelsen

Det første nedslag, som jeg vil komme ind på, er Psykrådets stormøde ”Hvad er fremtiden for psykologi?” i november 2021. Her var vi en gruppe bekymrede studerende, der gik i dialog med vores medstuderende om, hvad vi oplevede som en faglig indsnævring på studiet. På mødet vedtog vi 11 krav til Institut for Psykologi med henblik på at sikre den faglige bredde.

Stormødet skete i kølvandet på lektor Pernille Hviids opsigelse i efteråret 2021, der med sin forskning i kulturhistorisk udviklingspsykologi var den sidste tilbage på vores institut, som varetog forskning indenfor denne skoledannelse. Man kan sige, at hendes opsigelse var en katalysator for, hvad der skete. Den var med til at samle og skærpe

en bekymring og frustration over studiets faglige indsnævring. Det kom tydeligt til udtryk ved udgivelsen af et Indputblad i oktober 2021, hvor ideerne til stormødet begyndte at tage form. Her talte vi om, hvad Hviids opsigelse betød og var et symptom på: At vigtige perspektiver og forskere forsvandt fra vores uddannelse, og at der ikke blev ansat nyt videnskabeligt personale til at varetage forskning og undervisning i de samme skoledannelser. Vi havde været af den overbevisning, at grunden til den forsvindende repræsentation af bestemte områder af psykologien beroede på, at forskere indenfor disse perspektiver ikke søgte stillingerne. I forsamlingen var der nogen, der havde fået indsigt i, at disse forskere faktisk søgte stillingerne, men ikke fik dem. Det opdannede os til at gøre noget. Der var allerede gjort en indsats for at undersøge pensum og informere ledelsen af Institut for Psykologi om vores bekymringer for udviklingen, og dette havde ikke ført til forandring. Vi måtte derfor tage aktion på en ny måde.

Vi besluttede os for at lave et stormøde gennem Psykrådet, hvor vi ville nedfælde nogle krav for at sikre den faglige bredde med en blokadedrussel til Institut for Psykologi. Vi lavede et stort PR-arbejde med flyers, plakater, Facebook-begivenhed, promovring til diverse forelæsninger, holdundervisninger og facebookgrupper m.m. Vi sørgede for gratis aftensmad og billige øl til dem der mødte op – og en promovring af dette. Vi forberedte oplæg om udviklingen og formulerede udkast til krav, der skulle præsenteres. Der var ca. 250 studerende, der endte med at deltage. Under stormødet blev der formuleret yderligere krav, og der blev vedtaget 11 krav med blokadedrussel.

De 11 krav:

1. Kvalitativ forskning skal i højere grad repræsenteres i forskning og undervisning.
2. Bredere repræsentation af sociokulturelle kritiske retninger på uddannelsen, f.eks. kulturhistorisk teori- og metode, feministisk teori og kritisk psykologi.
3. Styrkelse af den humanvidenskabelige og samfundsvidenskabelige forskning og undervisning.
4. Opslag af ph.d.-stillinger under traditionerne nævnt i punkt 2. og 3.
5. Mere studenterindflydelse og transparens i ledelsesmæssige beslutninger på instituttet.
6. Social, udviklings- og integrationspsykologi videreføres og skal rumme teoretiske perspektiver nævnt i punkt 2.

7. Mere transparens i forbindelse med ansættelser af videnskabeligt personale samt bredere ansættelseskriterier.
8. Videnskabsteori skal inkorporeres i alle fag.
9. Udviklingspsykologi skal fortsat rumme teoretiske perspektiver nævnt i punkt 2.
10. Bredere teoretisk indføring i faget Socialpsykologi.
11. Den skandinaviske forskningstradition skal videreføres på tværs af bacheloren og kandidaten.

Til et efterfølgende møde i Psykrådet blev der nedsat en arbejdsgruppe på ca. 20 studerende til at varetage forhandlingerne med Institutledelsen. Kravene viste sig at være et godt styringsredskab for os, som vi kunne holde op imod *forståelsespapiret*, der blev formuleret af institutledelsen i forbindelse med forhandlingerne. Det gjorde vi løbende i den nedsatte arbejdsgruppe og til to yderligere stormøder hhv. i foråret 2022 og efteråret 2022.

I arbejdsgruppen formulerede vi i foråret 2022 vores bud på, hvordan kravene skulle indfries. Vi fik gennem stormødet i foråret 2022 mandat til at gå videre med disse formuleringer i forhandlingerne, men institutledelsen kunne ikke lade disse være en del af forståelsespapiret – kun som bilag. I processen var der flere ting, vi ønskede, der skulle formuleres som tiltag i forståelsespapiret for at sikre den faglige bredde, men disse mente institutledelsen ikke var mulige at skrive på grund af Universitetsloven. Da forståelsespapiret var færdigformuleret i slutningen af forårssemesteret, vurderede flere af os i arbejdsgruppen, at det færdige forståelsespapir var en masse tomme ord om bred faglighed, uden reel indfrielse af vores 11 krav. I stedet distribuerede forståelsespapiret (Institut for Psykologi, 2022) en stor del af ansvaret til studienævnet, som flere i arbejdsgruppen i forvejen mente havde trange kår til at agere demokratisk organ. Studienævnets rolle var bl.a. beskrevet således i forståelsespapiret:

”Dialogen om uddannelsernes udvikling er primært forankret i studienævnet, der har ansvar for uddannelsens struktur og faglige mål samt for løbende opfølgning på kvaliteten heraf” (Institut for Psykologi, 2022, s.3).

Vi havde også ønsket, at forståelsespapiret skulle indeholde en eksplicitering af, hvordan det kunne sikres, at fagkoordinators valg af pensum var fagligt bredt funderet og imødekom de studerendes 11 krav, men i stedet blev ansvaret for faglig bredde tillagt den enkelte fagkoordinators og de enkelte underviseres tolkning af de enkelte fags studieordninger. Der stod:

”Fagkoordinatorer og individuelle undervisere har ansvar for udmøntning af studieordningen på uddannelsernes enkelte fag, herunder valg af pensum.” (Institut for Psykologi, 2022, s.4).

I arbejdsgruppen overvejede vi, om vi syntes det kunne være en god ide at skrive under, for at have en aftale om faglig bredde på studiet at kunne referere tilbage til, på trods af at vi ikke var tilfredse med udfaldet. Det var dog ikke op til os alene at finde ud af, hvorvidt vi ville underskrive eller ej, for det skulle demokratisk bestemmes til et stormøde. Der færdige forståelsespapir blev derfor præsenteret til et stormøde i efteråret 2022, og vi diskuterede fordele og ulemper ved hhv. at skrive og undlade at skrive under. Det endte med, at der var flest, som stemte for at afvise forståelsespapiret, og i stedet etablere en ny arbejdsgruppe.

Den Alternative Forelæsningsrække – et affirmativt og utopisk projekt

Det andet nedslag i kritikken, som er vigtigt at komme ind på, er skabelsen af det studenterdrevne projekt *Den Alternative Forelæsningsrække*, der havde til formål at være en konkret kritik af den faglige udvikling af psykologistudiet på Københavns Universitet. Forelæsningsrækken eksisterer fortsat, men jeg tager i det følgende afsæt i dens opstart og udvikling i perioden 2022–2023, hvor jeg var medstifter og -arrangør. Derfor beskriver jeg den primært i datid.

I Den Alternative Forelæsningsrække inviterede vi forskere, der repræsenterede de perspektiver og skoledannelser, vi manglede på studiet, til at holde en forelæsning i mere afslappede rammer med øl og sodavand. Forskerne deltog gratis, og det var en stor gave, at de ville det. Det blev skabt som projekt mellem studerende, der var engageret i fagrådet Psykrådet og medlemmer af Indput. De fleste i den nye arrangørgruppe havde været med i pensumkritikken og i arbejdsgruppen fra stormødet, der varetog forhandlingerne om de 11 krav. Første forelæsning blev holdt i april 2022, og projektet har fortsat et forelæsningsprogram med omkring fire til seks forelæsninger hvert semester. Projektet vandt i efteråret 2023 prisen for Årets Arrangement til Københavns Universitets fejring af studenterdrevne foreninger med stemmer fra studerende på hele Københavns Universitet¹.

Det, der adskilte kritikken i Den Alternative Forelæsningsrække fra det meste andet, som blev dyrket, var, at den i højere grad lykkedes med at være *affirmativ*. Hvor

¹ Den Alternative Forelæsningsrække har i efteråret 2024 vundet Studenterrådets Aktive Studerendes Pris med et beløb på 25.000 kr. fra TuborgFonden.

negativ kritik skal forstås som en afsløring og dekonstruktion, der peger mod det kritiseredes mangler, er affirmativ kritik en bekræftende og produktiv aktivitet, der peger mod noget, der er på vej, som er muligt – den er opbyggende (Raffnsøe, 2015; Bank et al., 2020). Den Alternative Forelæsningsrækkes affirmative kritik stod på skuldrende af den mere negative kritik, der udpegede manglerne i det, vi blev præsenteret for, og rakte i stedet mod det potentielle, der kunne være. Som arrangører fremhævede vi også dette til præsentationen af forelæsningerne, hvor vi altid situerede projektet i kritikken af den faglige udvikling på studiet og pegede på, hvilke(t) fag på psykologistudiet forelæsningen kunne have været på. Projektet kan både forstås som affirmativt i sit indhold og i sin form. Det præsenterede en affirmativ kritik gennem sit indhold, da vi inviterede forskere, som forskede i forskellige perspektiver indenfor psykologi, og forskere som forskede i perspektiver, som kunne være relevante at tænke psykologi sammen med. Det var altså perspektiver, som kunne have været repræsenteret på psykologistudiets pensum eller i ansættelser. Projektet var ligeledes affirmativt i sin form, da det udvidede det gængse forelæsningsformat ved blandt andet at give mere tid til dialog, samt at invitere til at deltagerne stillede spørgsmål og kommentarer til rummet og ikke kun til forskeren. Det var et rum, vi skabte, hvor vi kunne være kreative og drømmende i både måden, vi lavede rammerne for forelæsningerne og indholdet i forelæsningsrækken. Vi kunne se, at der var brug for den form for kritisk projekt, da det vakte genklang – både for os der lavede det, og dem der deltog.

Projektet har generelt nydt stor popularitet, og populariteten tog især til i efteråret 2022, hvor vi var omkring 100 deltagere til de fleste forelæsninger – som var flere end der var plads til i det lokale, vi havde lånt. Det var samtidig med at kritikken, der blev ført gennem ”Hvad er fremtiden for psykologi?”-stormøderne og den dertil nedsatte arbejdsgruppe havde trange kår, da forhandlingerne havde krævet meget arbejde fra arbejdsgruppen uden nogen synlig forandring på Institut for Psykologi eller lovende potentialer til forandring i det skriftlige forståelsespapir. Jeg vil mene, at Den Alternative Forelæsningsrækkes generelle popularitet og det dalende engagement i arbejdet om de 11 krav i den periode, blandt andet kan forstås i lyset af de forskellige betingelser, de to sideløbende projekter havde for at lykkes med den førte kritik. Kritikken, der blev ført i forbindelse med kravene, var delvist præget af at være en negativ kritik, da vi til stormøderne situerede kritikken i de mangler, som vi så i uddannelsen og i instituttets måde at forholde sig til udviklingen af studiet på. Den var delvist også affirmativ, idet vedtagelsen af de 11 krav kan ses som et forsøg på internt fra de studerendes side at pege på, hvor uddannelsen burde være på vej hen fagligt. Det videre arbejde i arbejdsgruppen gennem forhandlingerne var ligeledes affirmativt, da det var et forsøg på at skabe et fælles ståsted for studerende og institutledelsen til at kunne

være opbyggende sammen og pege mod noget, vi på tværs kunne enes om ville sikre en faglig bredde på uddannelsen.

Det viste sig at være svært at fastholde den affirmative bevægelse i forhandlingerne, som det også fremgår af forrige afsnit. Noget af det, der var afgørende for os i forhandlingerne var, at de kunne føre til en forpligtende aftale, som skabte bærende processer for at udvikle, sikre og værne om den faglige bredde over tid. Bank et al. (2020) tilbyder et sprog, der kan hjælpe med at forstå, hvad der var på spil i forhandlingerne, og hvorfor vi ikke erfarede, at dette blev indfriet i arbejdet med forståelsespapiret. Med inspiration fra Foucault skriver Bank et al. (2020), at affirmativ kritik også kan forstås som kunsten at frempege antydninger og åbninger til ikke at ville *styres* på bestemte måder eller med bestemte omkostninger. Det er dermed ikke en afvisning af styring i sig selv, men en insisteren på, at ting kan organiseres og gøres anderledes end det velkendte. I vores tilfælde handlede det netop om, at forståelsespapiret skulle kunne pege på nye og mere forpligtende måder at tage ansvar for og sikre den faglige bredde på studiet. Forståelsespapiret endte imidlertid som en aftale, der i høj grad fastholdt ansvaret dér, hvor det allerede formelt lå (se forrige afsnit). Dokumentet benævnte og fremskrev allerede kendte styringsmekanismer angående pensum og kom dermed til at gentage de styringsformer, som allerede havde bidraget til indsnævringen af pensum frem for at åbne for nye processer, der kunne sikre faglig bredde over tid. Arbejdet med forståelsespapiret havde derfor svært ved at blive ved med at være et sted at mødes om en håbeful og fremadskuende kritik.

Det, der adskilte kritikken i Den Alternative Forelæsningsrække fra arbejdet med kravene og forståelsespapiret, var, at Den Alternative Forelæsningsrække blev ved med at være et sted, hvor dem, der engagerede sig i projektet, kunne mødes og genkende sig i hinandens kritik og drømme. Forelæsningsrækken fungerede dermed fortsat som en affirmativ kritisk praksis. Man kan forsigtigt formulere, at projektet vedholdte sin affirmative kritik ved at være en form for konkret utopisk praksis, forstået i Ernst Blochs definition af begrebet konkret utopi, idet det var praksis, der artikulerede det, der *kunne* være med udgangspunkt i den konkrete praksis' tendenser og muligheder (Andersen, 1982). Den Alternative Forelæsningsrække var en praksis, som gav os mulighed for at eksperimentere med andre måder at være studerende og lave fagkritik på. Vi som studerende havde her medbestemmelse over både udviklingen af indholdet og formen på forelæsningerne. Det var en praksis, hvor vi sammen erfarede perspektiver, som *kunne* være på studiet, og vi pegede dermed på måder, hvormed den faglige bredde *kunne* styrkes. Det blev en måde sammen at værne om vores faglighed og vores dannelse som kommende psykologer.

Blokade af Institut for Psykologi

Det sidste nedslag, jeg vil lave, er de psykologistuderendes blokade af Institut for Psykologi i december 2022. Vi blokerede, da der skete to drastiske forandringer. Den første var, at den humanvidenskabelige klynge blev nedlagt af institutledelsen. Der var på daværende tidspunkt en klyngestruktur på Institut for Psykologi, som grupperede forskerne på organisationsniveau, og den humanvidenskabelige klynge var den gruppering blandt det videnskabelige personale, der med sin repræsentation af skoledannelser og teorier stadig indeholdt nogle af de perspektiver, vi ellers så forsvinde. Mest af alt så vi nedlægningen som en symbolsk handling fra institutledelsens side. Udover dette var klynge-opdelingen også en opdeling som studerende brugte i deres valg af vejleder til speciale. Derfor var vi bekymrede for, at forskerne ville blive fordelt i de andre etablerede klynger, da dette ville betyde, at studerende ikke kunne blive sikret en humanvidenskabelig vejleder. Det var ligesom, at hver klynge på daværende tidspunkt havde en repræsentation i et ledelsesslag, hvorfor vi var bekymrede for, at deres stemme ikke ville blive repræsenteret i vigtige beslutninger. Den anden ting, der skete var, at pensum i udviklingspsykologi blev ændret drastisk til næsten udelukkende empirisk funderede, positivistiske og eksperimentelle tekster, da en ny fagkoordinator var trådt til. Beslutningen om blokade blev taget meget hurtigt. Vi fandt ud af, at klyngen skulle nedlægges, og at udviklingspsykologi pensum var ændret i starten af december, hvilket førte til et krisemøde lørdag d.10, hvor dem, der havde været involveret i arbejdet med kritikken, blev inviteret. Vi besluttede at blokere den følgende tirsdag d.13. december med et planlagt stormøde for alle studerende kl.12 samme dag.

Planen var kun at afholde blokaden i et par dage som et symbol på vores utilfredshed, men størstedelen af de mange studerende, der kom til stormødet på blokadens første dag, stemte for at fortsætte den på ubestemt tid og opstille betingelser for dens ophævelse. Derfor endte vi med at lave fire betingelser, som skulle imødekommes for at opløse blokaden. Den første betingelse var, at institutledelsen offentligt skulle melde ud, at de anerkendte, at de ikke havde lyttet tilstrækkeligt til de studerende, og at de ville anerkende bekymringen for ensretningen af faglige perspektiver. Den anden betingelse var, at institutledelsen skulle igangsætte andre alternative initiativer, som kunne imødekomme de 11 krav, da de studerende ikke mente, at de initiativer, som på daværende tidspunkt var i gang, imødekom kravene. Den tredje betingelse var, at den humanvidenskabelige forskerklynge skulle genetableres blandt andet for at sikre, at de studerende kunne sikres en humanvidenskabelig vejleder til bachelor og speciale. Den fjerde betingelse henviste til niende krav i de tidligere omtalte 11 krav "Udviklingspsykologi skal fortsat rumme teoretiske perspektiver nævnt i punkt 2" og var

et påbud om, at udviklingspsykologi fortsat skulle rumme grundlæggende teoretiske primærttekster, herunder humanvidenskabelige og kritiske sociokulturelle tekster.

Selve blokaden var utrolig at være med i, da der var stor opbakning med op imod 500 studerende forbi gennem de 6 dage blokaden varede. Mine medstuderende var meget engagerede i både alt fra vagter, til at sørge for mad, arrangere lektiecafé, planlægge daglige møder m.m. Selv var jeg en del af gruppen, der tog sig af kommunikationen til studerende, de ansatte på instituttet og medierne (se f.eks. Therkildsen, 2022; Gaihede & Nissen, 2022). Det var meget intenst, hårdt og euforisk, og der blev skabt et kæmpe fællesskab på tværs af studiet. Institutledelsen og nogle ansatte gjorde meget ud af at informere de studerende om deres perspektiv bl.a. gennem en hel informationside om blokaden på Københavns Universitets intranet, i mails samt til medierne. Institut for Psykologi uploadede diverse dokumenter, som de kaldte 'fakta-ark' på KU's intranet og en Facebookside for psykologistuderende. Dokumenterne fremskrev 'fakta' vedrørende blandt andet ændring af pensum i udviklingspsykologi og beslutninger vedrørende humanvidenskab på psykologi. Den daværende institutleder fortalte til medierne, at blokaden byggede på "myter og misforståelser" (Therkildsen, 2022). Vi blev dog ikke kun mødt af modstand. Nogle psykologer startede en underskriftsindsamling om vores sag, og over 1000 psykologer underskrev erklæringen. Den humanvidenskabelige klynge skrev et åbent brev, som støttede vores sag, og vi oplevede at få støtteerklæringer fra andre fagråd, forskere og politiske partier.

Vi afsluttede blokaden efter seks dage, da vores nedsatte forhandlingsgruppe søndag d.18. december om aftenen kom frem til en aftale med vores institutledelse om de fire betingelser:

- 1) *Ledelsen deler de studerendes ønske om at sikre en faglig bred og velfunderet uddannelse. Dette ønske vises i de følgende punkter.*
- 2) *Ledelsen tilkendegiver at arbejdsgruppen skal genoptage arbejdet med de 11 ønsker. Det besluttet på næste Psykrådsmøde, hvordan arbejdet konkret skal genoptages*
- 3) *Ledelsen oplyser, at den humanvidenskabelige klynge bevares næste semester, og at de studerende fortsat fremover sikres at kunne få en humanvidenskabelig vejleder*
- 4) *Vedtægten og forretningsordenen for studienævnet giver mulighed for, at der kan indkaldes til ekstraordinært studienævnsmøde snarest muligt, hvor pensum i udviklingspsykologi skal behandles. Institutledelsen og forhandlingsgruppen bakker op om, at de vedtægtsmæssige muligheder anvendes.*

Aftalen førte til, at den humanvidenskabelige klynge blev genetableret, dog som en del af en anden klynge. Det medførte, at udviklingspsykologis pensum blev taget op til et studienævnsmøde. Dog førte dette ikke til ændring af pensum. Det videnskabelige personale i studienævnet mente ikke, at pensum skulle ændres på trods af de studerendes kritik, men mente i stedet, at der skulle sættes lid til fagkoordinator og de kommende kursusevalueringer.

En refleksion over kritikens muligheder og udvikling

Som de tre nedslag ovenfor viser, har kritikken taget forskellige former de seneste par år. For at forstå dens værdi og vigtighed for psykologistuderende, er det væsentligt at spørge til, hvad der gjorde, at vi var så mange, der deltog i den, og at den havde så stor opbakning? Og hvordan kunne kritikken vedblive som kollektiv praksis?

For at forstå, hvordan det var muligt, vil jeg trække på Morten Nissens (2012) praktisteoretiske udlægning af Althusers (1994) interpellationsbegreb, og hvordan han sammenkobler det med sit begreb om kollektiv praksis. Kort udlagt er interpellation hos Althusser (1994) et begreb for den bevægelse, hvorigennem subjekter genkender sig selv som subjekt for ideologi, og ideologi er de ideer og forestillinger, der dominerer i et socialt system. Nissens (2012) udlægning er i forlængelse heraf, at en gruppe/et kollektiv altid har en implicit ideologi, som subjekter gennem deltagelse i en kollektiv praksis bliver interPELLERET til at genkende sig selv i. Interpellation handler ikke om at 'leve op til' en på forhånd fastlagt subjektposition, men om at subjektet gennem deltagelse i kollektivet forsøger at forbinde sine erfaringer, motiver og interesser med den fælles mening, som den kollektive praksis organiserer. Den er ikke bare et udtryk for, hvad praksis *er*, men også hvem man *bliver* til gennem sin deltagelse i praksissen. Gennem de idéer og forestillinger, som gør sig gældende i en given kollektiv praksis, 'lover' kollektivet altså, at subjekter bliver til *nogen* gennem deltagelse i kollektivet (Nissen, 2012). Kollektive praksisser producerer subjektivitet under konkrete historiske og kulturelle betingelser. Måden praksis konkret udfolder sig i det levede liv er derfor kompleks og til tider modsigelsesfuld. Derfor kan subjekter i interpellationsprocessen erfare, at de bliver fejl- eller miskendt ved at kollektivet ikke muliggør det, som det 'lover'. Der kan på den måde opstå spændinger mellem det, kollektivet 'lover' subjekterne, at de bliver, og dem de rent faktisk bliver gennem deltagelse. Det er ikke et udtryk for at interpellationen 'fejler', men for at praksis er kompleks og modsigelsesfuld. Erfaringer med dette giver mulighed for, at subjekter kan stille sig kritisk overfor den kollektive praksis (Nissen, 2012). Kritik forudsætter på den måde erfaring med praksissens ideer, modsigelser og begrænsninger (Nissen, 2012). Jeg vil i det følgende betegne de processer, hvormed subjekter erfarer

miskendelse som *misinterpellation* – ikke forstået som en modsætning til interpellation, men som den proces, hvor subjekter får grundlag for at kunne forholde sig kritisk til den praksis, de indgår i.

Nissen (2012) skriver også, at kollektiver indgår i relationer til andre kollektiver med både sammenhængende og konflikтуelle forståelser, og derfor definerer kollektiverne sig også i forhold til andre kollektiver. Subjekter deltager i krydsfeltet mellem flere kollektiver, hvor miskendelse (eller som jeg fremadrettet vil benævne som *misinterpellation*) på den måde også kan opstå i subjekters deltagelse på tværs af kollektive praksisser.

Kritikken på psykologistudiet er historisk mangefacetteret, og jeg vil derfor ikke kunne udfolde kritikken med Nissens (2012) praksisteoretiske udlægning af interpellationsbegrebet i hele sin kompleksitet her. I stedet vil jeg først bruge interpellationsbegrebet til at tydeliggøre to omdrejningspunkter på tværs af de former for kritik, vi førte. Det ene knytter sig til den faglige og kritiske dannelse, den anden til studenterdemokrati. Derefter vil jeg bruge interpellationsbegrebet til at prøve at forstå, hvordan vi lod vores kritik tage form som kollektiv praksis(er).

Som jeg udlagde tidligere, 'lover' en praksis, at man bliver *nogen* gennem deltagelse i praksissen. Psykologiuddannelsen er, blandt andet gennem dens studieordninger, fremstillet som en praksis, som 'lover' at studerende dannes til blandt andet at kunne analysere, forstå og forklare psykologiske fænomener samt lære at forholde sig kritisk til teorier, metoder og interventioner (se fx Institut for Psykologi 2021a; Institut for psykologi, 2021b; se også Institut for Psykologi, 2025a; Institut for psykologi, 2025b). Det, jeg ser som gennemgående for os, der var med til at udøve kritik er, at vi på forskellige måder erfarede at blive misinterPELLERET i de konkrete praksisser, vi deltog i på studiet. Nogle erfarede, at perspektiver, som var centrale i deres faglige og kritiske dannelse, blev marginaliseret og fjernet fra pensum og i ansættelser – her særligt humanvidenskabelige og kritisk samfundsvidenskabelige perspektiver. Andre erfarede, at studiets tiltagende empiricistiske, kvantitative og positivistiske orientering ikke i tilstrækkelig grad muliggjorde den faglige dannelse og kritiske orientering, som studiet 'lovede'. Det var der nogle, som erfarede i deres deltagelse på de forskellige fag, fx gennem perspektiver på pensum eller tilrettelæggelsen af fagene. Nogle erfarede det gennem deltagelse i andre kollektiver på studiet som fx Indput, Psykrådet eller i stormøder, hvor studerende sammen har forholdt sig til de spændinger, de havde oplevet. Andre erfarede misinterPELLATION på en helt tredje måde.

I forlængelse heraf er en vigtig pointe også, at misinterPELLATIONEN ikke kun handlede om de psykologer, man kunne blive gennem sin deltagelse, men om hvilke former for

faglighed og kritik der blev opfattet som legitime at praktisere på studiet. Hvis studerende skal kunne uddannes ind i psykologien som værende et mangfoldigt fagfelt, indebærer det, at de må kunne tænke med og bruge de forskellige former for kritik, som psykologien rummer. Når bestemte former for kritisk stillingtagen ikke anerkendes i praksis, er det derfor ikke kun de studerende, der misinterpelleres, men også de psykologiske traditioner, som denne kritik trækker på, der marginaliseres eller udelukkes. På denne måde bliver misinterpellationen ikke kun et spørgsmål om manglende genkendelse af studerende, men også et spørgsmål om, hvilke former for psykologiske teorier, metoder og praksisser der gøres relevante i uddannelsens praksis. I forlængelse heraf handlede vores kritik ikke kun om, hvilke psykologer vi kunne blive, men også om udviklingen af psykologi som fagfelt og videnskab på Københavns Universitet i det hele taget.

Det andet omdrejningspunkt for kritikken er, at universitetet efter studenteroprøret i '68 baserer sig på forestillinger om studenterdemokrati og medbestemmelse med organer som fagråd og studienævn. Det, jeg ligeledes ser som fælles for os, der udøvede kritikken, er, at vi på forskellig vis erfarede at blive misinterpelleret i de konkrete praksisser, der netop baserede sig på at være demokratiske og give medbestemmelse og indflydelse. Det gjorde vi, da vi gennem deltagelse i disse praksisser i mange tilfælde *ikke* blev til *nogen* med reel medbestemmelse eller indflydelse. Som jeg ser det, er det fordi praksis var modsigelsesfuld. Vi blev inviteret til at tage stilling på bestemte måder og i forhold til bestemte anliggender, mens andre måder at udøve indflydelse på ikke blev anerkendt eller reelt muliggjort. Det var især forskellige erfaringer, vi fik med: Måder vi (ikke) kunne få indflydelse på pensum og ansættelser, og måder vi (ikke) blev inddraget i processer om pensum og ansættelser, fx i studienævnet, ansættelsesprocesser og gennem Psykrådet. Det var erfaringer med, hvordan vi (ikke) blev mødt af institutledelsen og videnskabeligt personale, når vi forsøgte at inddrage os selv med vores bekymring angående den faglige bredde på Institut for Psykologi, fx ved underskriftsindsamlinger, forhandlinger og blokade. Det var også erfaringer med organiseringen af forskellige demokratiske organer og processer, som ikke er i denne artikels ærinde at gå mere ind i, men som ville være relevant at gøre på et andet tidspunkt. Jeg vil altså mene, at to centrale omdrejningspunkter for at kritikken fandt sted, var erfaringer med faglig og kritisk dannelse på studiet og erfaringer med indflydelse på studiets faglige sammensætning. Jeg vil nu dykke ned i, hvordan kritikken tog form som kollektiv praksis.

Gruppen der var med til at starte og drive kritikken bestod blandt andet af studerende, som var eller blev aktive i vores studienævn, i Psykrådet, i Indput, som instruktørundervisere osv. Det betød, at kritikken bl.a. voksede frem på baggrund af forskellige

studerendes erfaringer med deltagelse i praksisser, hvis omdrejningspunkt i høj grad var at forholde sig til og forsøge at få indflydelse på studiets sammensætning og faglighed. Studerende deltog altså i et krydsfelt af praksisser, hvor de fik forskellige erfaringer med deres deltagelse. Det bringer mig tilbage til en af mine første pointer, nemlig at psykologistudiet på Københavns Universitet har nogle etablerede organer (eller kollektive praksisser) for faglighed og kritisk stillingtagen, som var utroligt vigtige for, at den form for kritisk bevægelse overhovedet blev muliggjort. Jeg tænker også, det var særligt vigtigt, at vi som studerende mødtes og talte om vores erfaringer med misinterpellation fra de forskellige praksisser – både hvad angik vores faglige dannelse og mulighed for medbestemmelse.

Som del af vores praksis i den kritiske bevægelse engagerede vi os også ved at sætte os ind i de formelle og praktiske forhold, der gør sig gældende for, at universitetet kan drives. Det gjorde vi, så vi bedre kunne forstå bevæggrundene for udviklingen af de processer, og dermed den ideologi, der var med til at forandre studiet. Vi gjorde det også for at kunne gå i dialog med medstuderende, ledelse og forskere om den udvikling og ideologi, som vi erfarede. Konkret satte vi os blandt andet ind i, hvordan et institut er sammensat og fungerer, hvordan ansættelsesprocesserne foregår, hvem der sikrer kvaliteten af studiet samt hvordan og hvorfor nogle former for forskning vurderes som bedre end andre.

En væsentlig grund til at der var et stort engagement og at kritikken udfoldede sig over længere tid på flere måder, er, at vi på forskellige måder blev ved med at tale om, påpege og formidle vores erfaringer med at blive misinterPELLERET og den viden vi fik om processerne, som vedrørte den faglige udvikling på studiet. Det gjorde vi bl.a. gennem interne møder, stormøder, Indput-artikler, offentlige medier, promovring til forelæsninger, alternative forelæsninger og snak i krogene. Vi blev ved med at forsøge at finde måder at artikulere vores kritik på. Igennem vores kritik gjorde vi vores bedste for at gå i dialog med vores medstuderende om de spændinger i interpellationsprocesserne, vi erfarede vedrørende vores faglige dannelse på studiet. I forlængelse heraf forsøgte vi som kritisk(e) gruppe(r) at muliggøre forskellige rum og praksisser for deltagelse, hvor vi studerende imellem kunne genkende os i hinandens erfaringer. Vi dannede kollektive praksisser, hvor vi sammen forsøgte at lægge op til former for deltagelse, hvor man på forskellige måder *kunne tage stilling til og ønskede at få medindflydelse på* den faglighed, der blev præsenteret på studiet. Gennem deltagelse forholdt vi os kritisk til vores studie og psykologien. Det var praksisser, hvor vi både luftede vores frustrationer, udtalte vores kritik og drømte om et andet indhold på studiet sammen. Hvis de etablerede praksisser ikke kunne nok, udvidede vi dem og

skabte nye. Sammen forsøgte vi at tage vare på vores og fremtidige studerendes faglighed, og de psykologer vi kunne blive.

Det var ikke, fordi vi altid var enige. Vi kom med forskellige erfaringer, motiver og faglige orienteringer, og der var udskiftning i, hvem der var med til at drive kritikken. Det var imidlertid netop gennem disse forskelle, og gennem dialog og forhandling af dem, at kollektivet udviklede en fælles orientering om betydningen af faglig bredde, som kunne forbindes i en fælles kritik. Den fælles orientering var ikke stabil, men udviklede og ændrede sig i kraft af, hvem der var med, og de erfaringer vi gjorde os med at føre kritikken. Selv om kollektiverne var præget af bevægelse og forskellighed, betød den fælles orientering også, at nogle perspektiver og erfaringer stod mere centralt end andre, og jeg ved også, at ikke alle studerende kunne genkende sig i den kritik, der tog form.

På trods af, at det også var hårdt, og at vi ikke altid kunne se en synlig ændring i pensum, ansættelser eller attitude hos institutledelsen gennem min tid i studenterpolitik, er jeg sikker på, at dét modstanden og kritikken har bragt med sig, er meget værd. Hvis ikke vi havde gjort noget, havde der ikke været samme kollektive opmærksomhed på den faglige udvikling. Perspektiverne var måske forsvundet lydløst, uden særlig opmærksomhed på, at det er et udtryk for og et symptom på en større tendens. Vi havde ikke på samme kollektive plan taget stilling til, undersøgt og diskuteret vores uddannelses fundament og betydning for dem, vi bliver. Hvis vi ikke havde samlet os, havde vi ikke skabt samme faglige fællesskab, og vi havde ikke fundet hinanden i vores faglige interesser og engagement i vores fag. Vi havde ikke på samme måde etableret kontakt og forbindelse med mange forskere fra andre universiteter, der forsker i noget af det, vi oplevede manglede (og stadig mangler!) på vores uddannelse. Der havde ikke været en underskiftsindsamling i forbindelse med blokaden, hvor over et tusind færdiguddannede psykologer skrev under, idet de blev opmærksomme på uddannelsens tilstand, fordi vi turde vise modstand og beskrive tilstanden på uddannelsen. Det er blot for at nævne noget af det, der ikke var sket, hvis ikke vi ikke havde samlet os. Til slut vil jeg vove at påstå, at noget af det, modstanden og kritikken *har* bragt med sig for os, der har deltaget i den, er: **At vi er blevet til bedre psykologer.** Vores deltagelse i forskellige former for kritiske kollektive praksisser har skærpet vores blik og forståelse for psykologiens videnskabsteoretiske, politiske og etiske dimensioner.

Referencer

- Althusser, L. (1994). Ideology and ideological state apparatuses (Notes towards an investigation). In S. Žižek (Ed.), *Mapping Ideology* (pp. 100–140). Verso. (Original work published 1970)
- Andersen, J. E. (1982). Håb og utopi - Ernst Blochs utopiske projekt. In J. E. Andersen, J. E., Nielsen N. K., Stounbjerg, P. & Thomsen, H. J., *Ernst Bloch - en introduktion* (pp. 37-56). Aarhus, Danmark: MODTRYK, socialistisk forlag.
- Bank, M., Staunæs, D., Raffnsøe, S., Szulevicz, T., Khawaja, I., & Kousholt, D. (2020). Affirmativ kritik: Håb og begejstring, uhygge og vrede. *Nordiske Udkast*, 48(1), 40–64. <https://doi.org/10.7146/nu.v48i1.141706>
- Gaihede, G., & Nissen, S. (2022, December 15). Psykologistuderende: Vi fortsætter blokaden på ubestemt tid. Uniavisen. <https://uniavisen.dk/psykologistuderende-vi-fortsætter-blokaden-paa-ubestemt-tid/>
- Institut for Psykologi, Københavns Universitet. (2021a, April 15). *Bacheloruddannelsen i psykologi 2015 – fagstudieordningen: Gældende fra 15. april 2021* [PDF].
- Institut for Psykologi, Københavns Universitet. (2021b, April 15). *Kandidatuddannelsen i psykologi 2015 – fagstudieordningen: Gældende fra 15. april 2021* [PDF].
- Institut for Psykologi, Københavns Universitet. (2022, Maj 23). *Forståelsespapir mellem ledelsen på IFP og PsykRådet* [PDF]. <https://psy.ku.dk/pdf/materiale-ifp-og-psykraad-moeder/forstaaelsespapir-mellem-ledelsen-paa-ifp-og-psykraadet-230522.pdf>
- Institut for Psykologi, Københavns Universitet. (2025a, September 1). *Bacheloruddannelsen i psykologi 2021 – fagstudieordningen: Gældende fra 1. september 2025* [PDF]. https://psy.ku.dk/pdf/ba_2021-fagstudieordning_i_psykologi_sep_2025.pdf
- Institut for Psykologi, Københavns Universitet. (2025b, September 1). *Kandidatuddannelsen i psykologi 2021 – fagstudieordningen: Gældende fra 1. september 2025* [PDF]. https://psy.ku.dk/pdf/ka_2015-fagstudieordning_i_psykologi_sep_2025.pdf
- Nissen, M. (2012). *The subjectivity of participation: articulating social work practice with youth in Copenhagen*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230367890>
- Paulsen, C. V., & Josiasen, S.-E. G. (2026). Er det på tide vi DAF(FER)? : Kritikens hjemløshed får en plads. *Nordiske Udkast* (in press)
- Raffnsøe, S. (2017). What is critique? Critical turns in the age of criticism. *Outlines: Critical Practice Studies*, 18(1), 28–60. <https://doi.org/10.7146/ocps.v18i1.26261>

- Sandorff, J. (2021a, Februar 1). Psykologistuderende frygter ensretning af deres fag. *Uniavisen*. <https://uniavisen.dk/psykologistuderende-har-afdaekket-en-markant-udvikling-i-deres-pensum/>
- Sandorff, J. (2021b, Marts 16). Institutleder på Psykologi: De studerende skal ikke bekymre sig – udviklingen i pensum er helt naturlig. *Uniavisen*. <https://uniavisen.dk/institutleder-paa-psykologi-de-studerende-skal-ikke-bekymre-sig-udviklingen-i-pensum-er-helt-naturlig/>
- Therkildsen, V. (2022, December 13). Studerende har blokeret Institut for Psykologi. *Uniavisen*. <https://uniavisen.dk/studerende-har-blokeret-psykologi/>